ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

15 ДИНАРА 1952

Година XVII — Број 202 — Субота, 12 новембар 1955

Повратак и борба с двојником

24

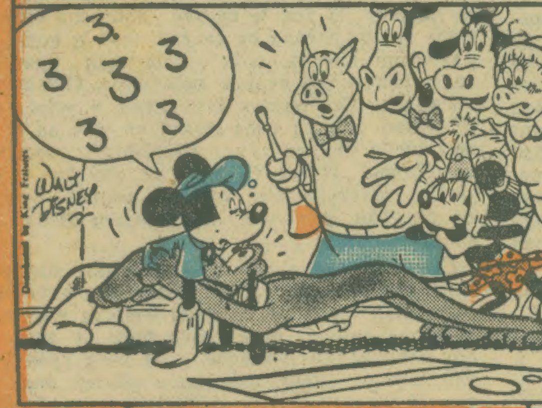

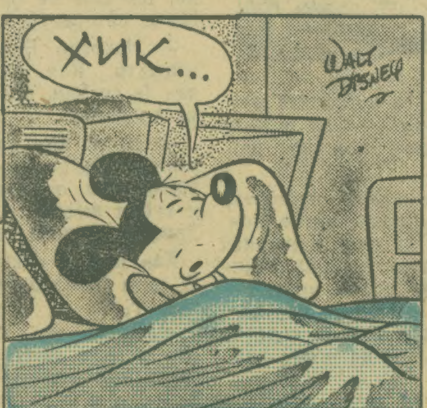

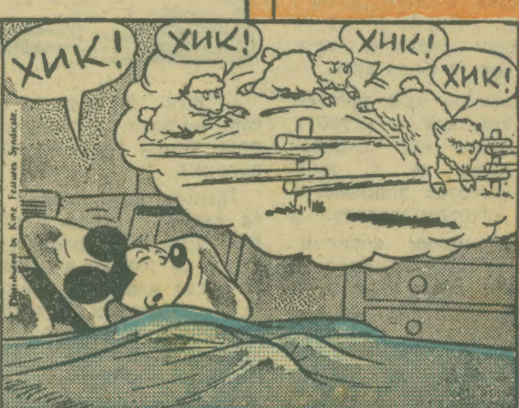

Кад је запретила инвазија

(2)

Тајна пловидба „Емералда“ био је само почетак највећег „тихог подвига“ у Другом светском рату. Осмог јула исповило је из британских лука пет бродова с највећим товаром блага који је икад у историји пребачен сувим или морем.

Тачно у поноћ напустили су пристаниште Клај бојни брод „Ривенџ“ и крстарица „Бонавентир“. У расвит су се они састали у северном делу Шкотског Канала с три некадашња путничка прекоокеанска брода: „Монархом Бермуде“, „Собјеским“ и „Баторијем“ (два последња припадали су пољској флоти која је умакла нацистима). Четири разарача придружили су им се као пратња. Овај конвој, који је био под заповедништвом адмирала Ернеста Арчера, носио је златних полуга у вредности од 773 милиона долара и 299 кутија пуних папира од вредности, укупно око 1,750,000.000 долара.

— Извештаји адмиралитета били су, као и обично: активност непријатељских подморница у том делу океана, — сећа се тог пута адмирал Арчер. (У току две претходне седмице непријатељ је уништио 28 савезничких бродова са укупно 139.000 регистарских тона). — Али, нама је некако успевало да избегнемо немачке подморнице. Кад год бисмо дознали да их има у близини, мењали смо правац пута, пловећи у цик-цак линији. Непријатељски бомбардери такође су били веома активни, али нас, неким случајем, ниједном нису засули својом кишом. Да ли смо били нервозни? Знали смо какав терет носимо. Преузели смо бродове и — вршили своју дужност.

А како су заповедници бродова вршили своју дужност, сведоче речи једног од гувернера Енглеске банке који је пратио златни товар.

— Задивљујуће је како су ти бродови одржавали поредак у конвоју. Пловили су пуном паром, а ипак је сваки од њих остајао на одређеном растојању од других, чак и за време маневара чији је циљ био избегавање сусрета с подморницама. Ноћу су пловили без светиљки, ближе један другом но по дану, а никад није дошло чак ни до опасности од судара. Што се тиче адмирала Арчера, то вам је невероватан човек. Ништа га није могло бацити у бригу, бар не такву која би се по његовом држању могла видети. Па и кад нам је бура отргнула неколико чамаца за спасавање, он је наставио пловидбу као да се ништа није догодило.

После неких две стотине миља, разарачи-пратиоци су се вратили, а конвој је наставио пловидбу. На три четвртине пута отприлике, „Батори“ је, због квара на машинама, морао да смањи брзину. Да не би и остале бродове изложио опасности, заповедник конвоја наредио је да „Батори“ промени правац и да се, с „Бонавентиром“ као пратњом, упути пристаништу Сент Џонс, на Њуфаундленду. И док су остали бродови мирно пловили даље за Халифакс, „Батори“ и „Бонавентир“ запали су у тешкоће.

— Упали смо у страховиту маглу и истовремено се нашли опкољени леденим бреговима, — причао је после завршене пловидбе вицеадмирал Џек Егертон, заповедник „Бонавентира“. — Готово дванаест часова стајали смо на једном месту. Морао сам, због магле, да се држим сасвим уз „Баторија“. Наша два брода носила су златних полуга у вредности од 60 милиона фунти стерлинга (око четврт милијарде долара), а магла је била таква да нисмо могли да угледамо ледени брег све док буквално не би дошао изнад нас.

Ипак, оба брода стигла су до Сент Џонса и док је „Батори“ ту остао због поправки, „Бонавентир“ је одмах кренуо пуном брзином за Халифакс.

У току читаве пловидбе преко Атлантика, сви топови на крстарици „Ривенџ“, као и противавионска оруђа, стајали су спремни. Посада топова била је увек на својим местима, па је чак и спавала крај њих. Једна екипа механичара без престанка је обилазила сва одељења на броду, да би сваки квар био одмах примећен и оправљен.

Тринаестог јула, три брода упловила су у луку Халифакс. После неколико дана стигао је „Бонавентир“, а касније и „Батори“.

— Долазак у Халифакс био је право олакшање, — гласила је лаконска изјава адмирала Арчера.

Пошиљку је, као и оне раније, сачекао Сидни Перкинс.

— Кад сам угледао ту огромну количину злата, — причао је он касније — осетио сам како ме хвата језа. Мада је читава околина дока била блокирана, у тако великој луци као што је Халифакс лако се могло догодити да се сазна о једном овако огромном товару. Био сам срећан кад је и последњи сандук искрцан са „Ривенџа“. Али, приликом провераваља утврдили смо да недостају три сандука. Више од пола часа посада их је тражила по читавом броду, али без успеха. Најзад, кад смо се, очајни, састали у малом салону, један од бродских стјуарда, који је ушао да нас послужи неким окрепљујућим пићем, чувши наш разговор, рече: „Можда се оно што ви тражите налази доле код мене, у магацину за храну. Видите, тамо су неки сандуци о које се спотичем још откако смо исповили из Клајда“. И заиста, три сандука са златним новцем налазила су се испод сандука са шкотским вискијем.

Да би се златне полуге и новац пренели из Халифакса у Отаву, било је потребно пет теретних композиција. Злато је било толико тешко да се у један вагон могло сместити свега 150 до 200 сандука, јер иначе под не би издржао. Свака композиција састојала се од четрнаест теретних вагона и сваку је пратило по педесет наоружаних чувара. У сваком теретном вагону била су закључана по два стражара, које су у размацима од по четири часа смењивала друга двојица.

Читав овај златни товар путовао је без осигурања. А које би осигуравајуће друштво и пристало да, нарочито у време рата, преузме овакво једно осигурање?

Канадска железничка компанија, која је превозила благо, наплатила је само за превоз товара из конвоја „Ривенџ“ највећи рачун од свог оснивања до тада: нешто преко милион долара.

У Отави је злато, наравно опет ноћу, пренето у зграду Канадске банке у улици Велингтон. Пренос је трајао три ноћи и најзад су хиљаде златних полуга, од којих је свака била тешка по тринаест килограма, биле сложене једна на другу, као џиновски калупи жутог сапуна. Поред златних полуга, у трезоре Канадске банке смештено је и преко педесет џакова златног новца. Било је ту француских наполеона у вредности од више милиона долара, безбројних златника с ликовима Луја XIV, Луја XV и Луја XVI, британског златног новца из времена Џорџа V, краљице Викторије и Јелисавете, златних талира Марије Терезије, старих холандских златника...

Папири од вредности и новчанице смештени су, као и први пут, у зграду „Сунчани живот“ у Монтреалу. Заједно с ранијим пошиљкама, њихова вредност износила је око пет милијарди долара.

•

У току јуна, јула и августа, британски бродови пренели су у Канаду и Сједињене Америчке Државе само злата у вредности од 2.556,000.000 долара. Тешко је замислити колико је уствари ту било злата, па ћемо се због тога послужити једним поређењем. Узмите све злато које су Кортес и његови конквистадори за седамдесет година скупили у Мексику, затим злато које је за десет година Пизаро бродовима отпремио из Перуа, као и седмогодишњу „златну жетву“ коју су копачи злата пожњели за седам година златне грознице у Калифорнији, додајте томе све злато које је за пет најроднијих година прикупљено у Клондајку и добићете, према данашњим ценама, свега 646,165.000 долара, дакле мање но што је само конвој „Ривенџ“ пренео преко Атлантика.

Иако је у „борби за златне резерве“ учествовало преко 600 особа, за тајни пренос британског блага непријатељ није сазнао. Све до краја рата тајна је остала — тајна.

(Крај)

ИГРАНКЕ У ПРОШЛОСТИ

Расположење на данашњим игранкама не може се ни упоредити са оним на баловима пре сто и више година. Узмимо као пример јавне балове у Француској. Тамо су они заведени тек у XVIII веку: наредбом од 31 децембра 1715 године дозвољено је да се одржавају трипут недељно у дворани Опере у Паризу. Али, свој врхунац игранке су достигле за време Луја Филипа (1830—1848). Тада је диригент оркестра био славни Мисар. При извођењу „ђавољег кадрила“, при сваком појачању темпа музике, самим тим и игре, Мисар би разбио по једну столицу, а на почетку „финалног галопа“ испалио би пиштољ. Играчи, наелектрисани овако помамном музиком, оборили би тада ограду између оркестра и дворане, дограбили Мисара и на раменима га неколико пута пронели кроз дворану, уз урнебесно клицање свих присутних.

Како постају ... КОРАЛНА ОСТРВА

(2)

Сад су почели све троје да га боцкају, али се он није освртао на то, него се и даље играо својим длачицама које су се лелујале у води. А онда је мирно продужио своју причу:

— Кажем вам, то ће бити право правцато острво. На њему ће расти палме, у чијим ће крошњама певати птице. Око острва пливаће морске звезде и морске месечине, а таласи ће их избацивати на обалу и оне ће лежати на сунцу све док не иструну. На мом острву ће живети и људи, који ће јести остриге.

После тога дете корала је заћутало. И његова три друга престали су да га боцкају, па су се сви заједно играли у шуми алги. Узгред су прождирали животињице које су биле мање од њих и били пуни радости због тога што су млади и што живе.

Време је пролазило и једног дана ови малишани у шуми алги порасли су. Острига је добила дивну љуштуру. Сад је по цео дан седела на једној подводној стени и од досаде зевала, док јој је слана вода притицала у љуштуру. Морска звезда добила је пет лепих кракова. Истина, у два маха нека риба одгризла јој је по један крак, али она за то није много марила. Крак би јој увек поново израстао, исти као што је пре био. Она је вешто пузала уз стабла алги, тражећи плен. И збиља је постала онакав разбојник какав је говорила да ће бити још док је била дете.

Малишан морске месечине није прошао тако добро. Једнога дана, док се играо у шуми, наишао је огроман кит раширених чељусти и прождерао га. С њим се играло на стотине његових вршњака и сви су они ишчезли у китовом ждрелу.

А ево шта је било с малим коралом. Кад је опазио да је већ одрастао, брзо је отпловио из овог дивног краја у коме је проживео детињство и препустио се таласима да га они носе. Корал је дуго пловио, тражећи неко згодно место где би живео. Најзад га је нашао, на другој страни брега. Тамо нису расле алге, вода је била бистра и чиста, слана и пријатно топла. Ту се настанио. И он је добио кракове који су личили на кракове морске звезде, само их је имао више од пет. Сви су се они као венац вили око његових уста. Јер, кад је одрастао, корал је добио уста и желудац.

Време је пролазило и мали корал је осећао да изнутра постаје чврст. Убрзо је у себи имао читаву гомилицу креча.

— Аха, изгледа да ће се остварити мој сан, — рече он задовољно. — Ово је већ први камен темељац острва које ћу направити.

Једнога дана корал је добио пупољак са стране, готово исти онакав какве добија дрвеће у пролеће. Из овог пупољка убрзо се развио нов звездасти корал, који је после извесног времена добио кракове, уста и желудац, у коме се налазио комадић креча. Овај нови корал био је чврсто повезан са старим и седео је на њему као грана на стаблу.

Стари корал био је веома задовољан и говорио је сам себи:

— Све се лепо развија. Посао ће добро напредовати. Већ смо двојица...

После тога он је испричао новом коралу како има намеру да гради острво, па му је чак описао како то острво треба да изгледа. Нови корал потпуно се сложио с њим, те су обојица неуморно пуштали пупољке један за другим, док се једног дана није развило дивно корално стабло с многим гранама, које су биле пуне корала. По цео боговетни дан ти млади корали махали су својим крацима и на тај начин привлачили сићушне животиње до својих уста, да би их појели.

Једног дана прође морска звезда поред тога стабла и загледа се у њега.

— Како је чудно ово стабло са цвећем! — рече зачуђено.

— Нисам ја стабло, — одговори корал. — Ја сам твој познаник из детињства, звездасти корал. Зар ме не познајеш?

— Је ли могућно да си ти то? — упита у чуду морска звезда. — Ала си се променио! Никад те не бих познала.

— И ја сам тебе једва препознао. Шта ћеш, одавно се нисмо видели. Ето, ја градим острво о коме сам онда говорио.

— Побогу, зар још мислиш на оне глупости? — упита морска звезда смејући се. — Ја сам веровала да си се с годинама опаметио, али видим да сам се преварила. Гле, добио си и друштво...

— Дабоме, — одговори корал. — Добијао сам пупољке и гране, а све ово цвеће које видиш то су корали који заједно са мном граде острво.

— Пази, пази... То ти је заиста паметно, јер сам не би никад ништа постигао. Него, интересује ме како се слажете.

— Изврсно. Бољи односи не могу се замислити. Кад један од нас добро једе и кад је срећан, онда и сви ми остали у томе уживамо.

— Е, то код нас није случај, — рече морска звезда. — Кад ја дођем до неке посластице, онда не желим да се она нађе у туђем желуцу. А сад морам да идем. Здраво, па нека ти буде са срећом!

Кад је она отишла, стари корал шапнуо је свом најближем потомку:

— Ти си ја, а ја сам ти и нико нас не може раставити. Ми припадамо један другом и пред нама је само један циљ: да изградимо острво.

Овај је, наравно, био сагласан с тим, па је ове речи саопштио следећем пупољку. Тако су оне ишле од уста до уста, док све коралне животињице нису знале о чему је реч. И док је стабло добијало све више грана, рађали су се све нови и нови малишани корали, који су пливали кроз воду, лелујајући својим длачицама. Они су проводили безбрижно детињство, у игри и разоноди, али су увек имали на уму да и они треба да даду свој допринос изградњи острва. И чим би порасли, они би се чврсто сместили крај старог корала, где су пуштали пупољке и постајали стабла као и он.

Стари корал се већ почео осећати слаб и немоћан. Бреме година постајало је све теже. Око њега већ је била израсла читава шума корала. Беле гране биле су чврсто међу собом повезане, а са свих грана блистали су дивни цветови у облику звезде. Непрестано су се развијали нови пупољци и рађали се милиони ситних корала. И док су стари корали подизали острво, млади су увек мислили на то да ће и они једног дана исто радити. Стари корал имао се чиме поносити. Јер, он је био родоначелник читаве ове коралне колоније.

— Немојте да заборавите на острво! — говорио је он својим потомцима до последњег часа.

И једног дана је умро. Вода је однела његов леш, али онде где је он седео остао је на коралном стаблу знак звезде.

* * *

Прошле су многе и многе године...

Морски таласи ваљали су се површином, ковитлајући се и ударајући на сваку препреку на коју би наишли. Сунце је и даље сјало, бура је певала своју песму, а крошње у огромној шуми алги њихале су се у води.

Стабла алги међу којима се некад играло дете корала била су већ одавно допрла до морске површине, па су их таласи кидали и односили далеко одатле, али су друга стабла израстала и долазила на њихово место. Корњаче које су некад ту пасле одавно су помрле, али су се место њих појавиле нове корњаче. Нестало је и остриге и морске звезде, и шарених риба које су некад пливале између стабала. А силног кита који је оно онда прогутао стотине малишана морске месечине убили су једног дана ловци харпуном.

(Наставиће се)

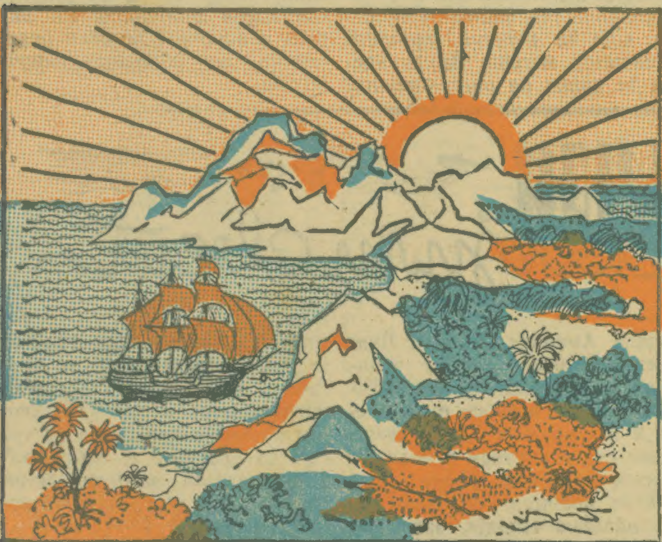
ПРЕД ЛЕДЕНИМ БЕДЕМОМ

Нема дана, што се каже, да се у светској штампи не појави понека вест о Антарктику, шестом континенту. А у круговима научника-специјалиста за те пределе, ни о чему се другом готово и не прича него о том крају. Оно што се досад сазнало о овој земљи вечитог леда не само да није расхладило, него је још више распалило машту научника, а и многих државника.

Мисао о том континенту, по мишљењу неких стручњака, јавила се у исто време кад и сазнање да је Земља округла. Али, данашње познавање Антарктика знатно се разликује од оних претпоставки и прича из 18 века, кад се увелико говорило о њему.

— Кад је на екватору тако висока температура, онда је у крајевима испод њега много виша... Сигурно тамо постоје огромне и плодне земље, које су густо насељене... Ко су ти људи који тамо живе и како изгледају?.. Чиме се они баве и како живе?.. — питали су се тада многи, а један од најпознатијих хидрографа тога времена, Енглез Александар Далримпл, убеђивао је своје земљаке да тамо живи сигурно више од 50 милиона људи.

Машта је радила, приче су кружиле, али је мало ко у то време помишљао да у том крају нема другог годишњег доба

сем зиме. Овај континент, дотле непознат, заинтересовао је и неке државе, а нарочито Енглеску. Требало је испитати те крајеве, али тако да за то нико не зна, јер ако је тачно шта се прича, онда зашто препустити другом тај најновији и можда веома богати предео света?

Најзад се прилика указала. Године 1768 астрономи су обавестили свет да ће планета Венера проћи кроз сунчев круг.

— Ова величанствена и за науку веома занимљива појава најбоље ће моћи да се види и посматра са Тахитија, — рекли су астрономи. Енглези су одмах решили да пошаљу специјалну експедицију. Руководство њом прво је понуђено Далримплу, али су његови услови били тешки. Избор се зауставио на најславнијем морепловцу 18 века Џемсу Куку. Јавна упутства која су дата Куку састојала су се у томе да он искрца научнике на Тахити да би посматрали необичну небеску појаву, а тајна су имала сасвим други циљ.

— Чим искрцате астрономе на копно, ви запловите према југу, у правцу новог континента, — стајало је у наређењу. — Ваша дужност је да упознате природу земљишта, плодове које оно даје, а потрудите се и да дознате какве звери и птице тамо живе или повремено долазе, каквих има риба у рекама и јесу ли реке богате њима. Ако пронађете неке руднике, минерале и драго камење, онда не заборавите да понесете примерке од свега тога. Исто тако понесите и примерке воћа, семења жита и свега другог на шта наиђете, а што је занимљиво и корисно и што се може понети. Затим, добро проучите колико људи тамо живи, какви су, каква им је нарав, темпераменат и наклоност, итд. Настојте да поступате што пријатељскије с њима, понудите им савез, даривајте их ситнишама и вршите размену добара...

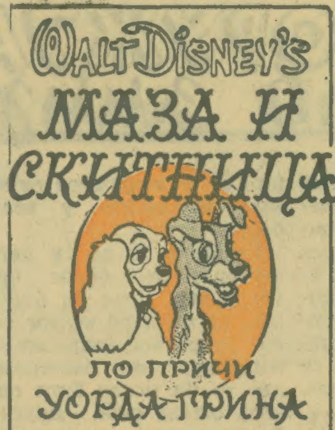
Ето, таква су била тајна упутства дата Џемсу Куку, која су доцније пронађена у архиви енглеског адмиралитета. Кук је кренуо на своје прво путовање, које је било скопчано с великим незгодама, али, и поред свих напора, он није пронашао континент за којим је трагао и који су Шпанци још 1539 године, иако га нису ни видели, унапред огласили за своје власништво. На тај континент претендовали су и Французи, који га такође нису видели, па су због тога Енглези држали у великој тајности прави циљ Кукове експедиције. Кук није успео ни приликом свог другог путовања да пронађе нови континент. Доспео је свега до 71 степена јужне ширине, а ту су се пред њим испречили непроходни ледени брегови и он није могао даље. Прошле су неколике деценије и проналажење новог континента, Антарктика, пало је у део младом (тада је имао 21 годину) Натанаилу Брауну Палмеру. То је било 1820 године.

Никад у јату...

Селидба птица је једна од најслабије објашњених и најнеобичнијих појава у животињском царству. Сваке године научници откривају понешто ново и износе нове хипотезе о разлозима селидбе и начину на који птице непогрешиво стижу до свог циља ујесен и враћају се с пролећа у свој завичај. Дугокриле ласте и славуји већ у августу напуштају наше крајеве, мада још има у изобиљу хране, а дани су дуги и топли. Кукавице, роде и пупавци полазе на пут средином и крајем августа. У септембру одлазе црноглавке и голубови гривнаши, а у октобру ласте, шеве, чворци, неке врсте дивљих лабудова и шљуке. У зиму долазе у наше крајеве са севера: вране, зебе, дроздови, и лабудови, за које је зима у нашим крајевима довољно блага.

Да би стигле у топлије крајеве, птице обично прелете по неколико хиљада километара. Рекорд држи једна поларна ласта, која полази готово са самог Северног Пола и до јужних поларних области превали пут од око 33.000 километара. Дневне етапе птица за време миграције износе 150 до 300 километара, а њихова просечна брзина је око 75 километара на час на висини од 200 метара. Међутим, неке врсте птица лете чак и на висини од 1.000 метара. Већина птица лети и дању и ноћу, роде лете само дању, а птице певачице и шљуке само ноћу.

Кукавица је једина од свих птица која за време сељења не лети у јату, већ потпуно усамљена. Пре поласка, чворци, роде и ждралови окупљају се на зборном месту, одакле сви заједнички полећу. За време лета дисциплиновано су сврстани по старости и полу.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта све значи реч — атлас

Атлас (Атлант) на грчком значи носач, а сама реч атлас има неколико значења у разним областима науке, па ћемо их овде побројати.

По грчкој митологији, Атлас је син Јапета и океаниде (водене нимфе) Климене, а био је један од титана који су се борили против Зевса. Због тога је осуђен да на крајњем западу носи на глави и рукама небески свод. Атлас је оличења мора; његове необузданости, беса и разних злих ћуди.

У архитектури атлантима се називају огромне статуе које држе конзоле (подупираче балкона). Полио Витрувије, римски архитект и писац из I века пре наше ере, вели да је атлас у грчкој архитектури назив за мушке фигуре које држе делове зграда. Римљани те фигуре називају теламонес. Женске одевене фигуре које служе као подупирачи називане су каријатидама.

У картографији атлас је назив за збирку карата земље и васионе. Испрва су те збирке имале на насловној страни митски лик Атласа који носи земаљску куглу и небески свод. Такву збирку први је припремио познати картограф Меркатор (1595 године).

У статистици је атлас назив за збирку статистичких гра-

фикона које издају статистичке установе да би се сликовито приказале све појаве од јавног значаја на извесној територији. Атлас је назив и за збирке из других наука: природописни атлас, филателистички атлас итд.

У анатомији је атлас збирка у којој је приказан састав човечјег тела у сликама.

У астрономији је Атлас име једне звезде која припада сазвежђу Плејада.

Атлас је и назив за први вратни пршљен који носи тежину главе.

У географији Атлас је име планине која се налази на крајњем северозападном делу Африке, између Атлантског Океана, Средоземног Мора и Сахаре.

Атлас, француски сатен, означава и тканину која због нарочитог ткања, везивањем предива основе и потке, има сјајан изглед.

Шта су штитасте ваши?

Штитасте ваши су инсекти који припадају групи рилаша. Имају чврст хитински или воштан штит. Женке немају крила и цео свој живот проводе са сисаљком забоденом у кору гранчица воћака и других биљака, из којих сишу биљне сокове. Чим снесу јаја, одмах се излегу ларве. Брзо се множе и имају, у топлим крајевима, више генерација у току једне године. Већина врста су опасне штеточине. Сузбијају се углавном на тај начин што се воћке прокају разним препаратима. Познате су: шљивина ваш, јабукова ваш итд.

ХЕТЕРОТЕРМЕ

Хетеротерме су животиње с промењљивом температуром тела. У њих спадају све животињске групе сем птица и сисара.

Народне загонетке

1) Зашто бијеле овце више једу него црне? — (Зато што има више белих оваца)

2) Када се коси сено? — (Сено се никад не коси, него се коси трава)

3) Пуна кућа ђака, сви ћуте, а један говори. — (Зуби и језик)

4) Нешто црно мало, име му је јао. — (Трн, драча)

5) Бијело је као гуска, иде као гуска, готово је исто као гуска, па ипак није гуска. — (Гусак)

6) Два се близанца родише, по свету ходише, а један другог не видеше. (Очи у глави)

7) Шта у гори на једној нози стоји? — (Печурка)

8) Ко вазда кука, а невоља му није? — (Кукавица)

9) Гураво прасе све поље попасе. — (Срп)

НОВА ОРУЖЈА против змијуљице

Недавно су у једном стакленом суду, у некој малој лабораторији у држави Мичиген, угинуле две ларве змијуљице, дугачке по десетак сантиметара. Сам по себи, догађај нимало интересантан! Али, интересантно је то што су у истом суду и даље весело пливале две мале пастрмке. Ово је значило да је пронађено средство које убија ларве змијуљице а не делује на пастрмке и друге рибе. После више година тражења нађен је начин да се униште ове опасне штеточине.

Змијуљица је риба слична јегуљи. Својим округлим устима она се припије уз неку другу рибу и сиса јој крв. Због овога змијуљице су претстављале огромну опасност за пастрмке у великим језерима на северу САД. Некад су оне живеле само у Онтарију, док у друга језера нису могле да залазе, јер су их од њих делили слапови Нијагаре. Сам човек им је помогао да се рашире, прокопавањем канала Виланд, још у прошлом веку. Но, и после прокопавања овог канала змијуљица је врло споро продирала у остала језера, јер је језеро Ири, које се налази до Онтарија, за њу врло неповољно. Оно је сувише топло и нема притоке погодне за бацање икре. Међутим, језера Хјурон, Мичиген и Горње пружала су идеалне услове за размножавање и исхрану змијуљице.

У језеру Хјурон појавиле су се змијуљице у великом броју тек 1939 и за дванаест година успеле су да униште све пастрмке у њему. Док се до 1939 у том језеру ловило годишње по 700 тона пастрмки, 1951 године уловљено је свега дванаест килограма. У језеру Мичиген трагедија пастрмки трајала је знатно мање. Док је 1945 у овом језеру уловљено две и по хиљаде тона пастрмки, девет година касније уловљено је једва двеста килограма. Змијуљице су их немилосрдно уништавале.

Дошао је ред и на последње од великих америчких језера, на Горње. Према искуству из претходних случајева, уништавање пастрмки ишло би овде знатно брже. Међутим, у пастрмке из овог језера полагане су велике наде, јер је помоћу њих требало поново населити пастрмкама језера Хјурон и Мичиген. Ако би оне нестале и у Горњем Језеру пре но што змијуљице буду потиснуте, морала би се икра пастрмки доносити авионима чак из Великог Робовског Језера на северу Канаде, иза Поларног круга.

Како и чиме напасти штеточине? Решења тога проблема прихватио се биолог Еплгејт. За центар својих проучавања он је изабрао речицу Акјок, притоку језера Мичиген, у којој змијуљице бацају икру. Проучавања су дала запањујуће резултате у погледу брзине размножавања ових паразита. Само једна женка змијуљице положи преко 62.000 јаја, која дају око један проценат одраслог порода. Само на брани постављеној на овој речици уловљено је 25.000 женки које су биле пошле да баце икру. Није онда чудо што су се змијуљице појављивале наједанпут у великом броју.

Утврђено је да су могућна четири начина борбе против змијуљица. Први би био убацивање у језеро каквог њиховог природног непријатеља — животиње или бактерије — али то би могло бити опасно и за остале рибе. Други би био постављање мрежа за ловљење ларви које се из река и речица спуштају у језера, што би било сувише скупо. Преостајала су још два начина: уништавати женке које полазе да баце икру, или тровати ларве на дну реке, где проводе 4—6 година пре но што одрасту.

И приступило се послу. За уништавање женки употребљене су бране од електрода. Струја би зауставила и змијуљице и пастрмке, па би се том приликом змијуљице ловиле и уништавале, док би се пастрмке пропуштале. Овакве бране постављене су у току 1953 и 1954 године на ушћима свих река и речица које се уливају у Горње Језеро. Чак је између САД и Канаде потписан уговор о заједничкој борби против ове штеточине.

Али, ма колико ефикасан, овај начин имао је и једну слабу страну. То је била његова спорост. Он, истина, уништава женке и спречава их да баце икру, али допушта ларвама које су се већ раније излегле да, кад одрасту, из река и речица прелазе у језеро. Тако сваке године силазе у језера нове генерације змијуљица, које ће у њима провести осамнаест месеци. За то време ће сваки од ових паразита уништити по 10—20 килограма пастрмки. Значи, овај метод показао би добре резултате тек кроз седам година, кад у рекама не буде више раније излежених ларви. Онда више неће бити змијуљица, али ће за то време нестати и пастрмки.

Остајао је, дакле само четврти начин. Зато су се биолози и хемичари бацили на проналажење отрова који би уништавао ларве змијуљице. Испитано је 5.000 разних хемикалија, од којих су нека потпуно нове, тако да још немају ни име, већ само број. Извршено је око 4.500 опита, после којих је утврђено да шест хемиских једињења у раствору 1:200.000 уништавају ларве змијуљица, а не делују на мале пастрмке. Сада треба из ових шест једињења издвојити отров који им је заједнички и тада ће опити бити готови. У једној јединој акцији моћи ће да се униште све ларве змијуљица на дну река и пастрмке ће бити ослобођене свог страшног непријатеља.

КАКО СУ ЉУДИ освојили свет

За преисториске људе, као и за нека примитивна племена која још и данас нису одмакла од каменог доба, земља је увек претстављала бескрајан, непознат свет. Ту необичну земљу, која данас изгледа сићушна према безмерним васионским пространствима која привлаче савременог човека, људи су с муком и по цену огромних жртава освајали хиљадама година.

Пет векова пре наше ере, свет цивилизованог Европљанина завршавао се на границама античке Грчке и њених колонија у Италији, Средњој Азији, на јужним обалама Црног Мора и Француске, а с друге стране допирао је до крајњих међа феничанских земаља: Палестине, обала Северне Африке, Корзике и шпанске обале. Из тог маленог језгра људи су све до XIX века трагали за непознатим земљама. Сва открића била су готово искључиво дело морепловаца. Већ су Римљани упознали знатан део Европе и све земље на обалама Средоземног Мора. Они су до V века наше ере открили целу Француску (некад Галију), Енглеску, Шпанију и Немачку.

На почетку Средњег века нису забележена никаква значајнија открића. Једини успех претставља упознавање Скандинавије, о којој су већ раније говорили Нормани. Први Европљанин који је у то време путовао на Далеки Исток био је Марко Поло (1254 до 1323).

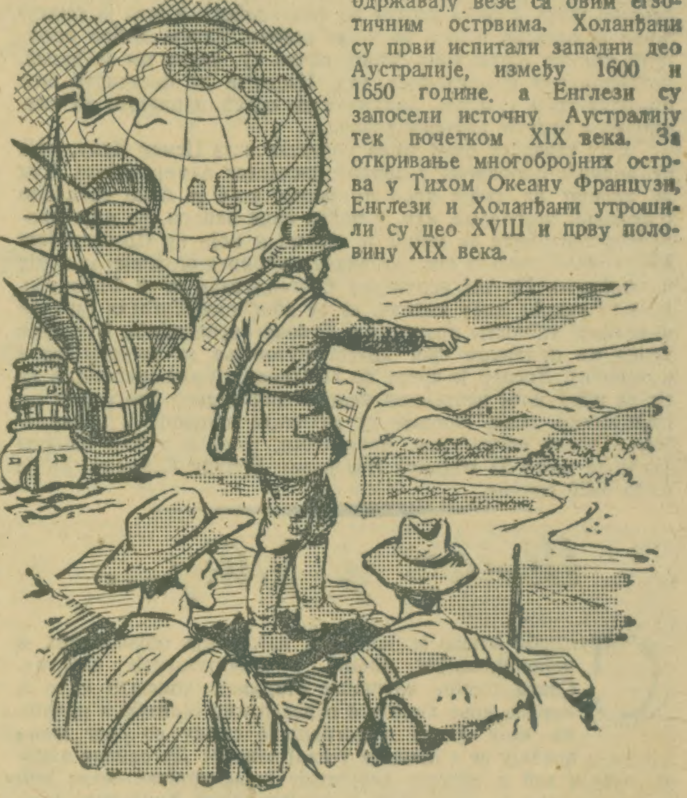
Први морепловци који су пред крај Средњег века почели да крстаре великим морима и да откривају непознате крајеве били су из Португалије. Португалци су први путовали дуж афричких обала и све их открили од 1400 до 1550 године. Рт Добре Наде на крајњем југу Африке, који је дуго био страх и трепет за поморце, први је обишао Португалац Дијаз, 1486. За примером Португалаца пошли су Шпанци, који су од 1500 до 1550 године открили данашњу Аргентину, а Мексико су упознали до 1520. Бразилију су открили Португалци 1500 године, а целу западну обалу Јужне Америке, Перу и Чиле (осим Огњене Земље) испитали су Шпанци после 1535. Португалци, који су били смелији морепловци од Шпанаца, први су се упутили у воде Индиског Океана. Своје прве азиске колоније основали су на обалама Индије, затим у Индокини, а убрзо су се искрцали и на многа тихоокеанска острва.

У току XV и у првој половини XVI века велика истраживачка путовања по светским морима предузимају готово искључиво Шпанци и Португалци. Тако су на Пиринејском Полуострву настале прве светске поморске силе Новог века. У утакмицу за откривање далеких земаља умешала се убрзо и Енглеска, чији су поморци у току XVI века открили западну обалу Северне Америке. Појављују се и Французи. Француски морепловац Жан Картје први је истражио велики Залив Светог Лоренса у Северној Америци и Канаду.

Грозничаво утркивање европских морепловаца трајало је два столећа. Једни за другима напуштали су они тихе матичне луке и одлазили својим брзим једрењацима да трагају за „рајским поднебљима" с оне стране великог мора, „где злато и драго камење покривају тле".

Средином XVI века, границе данашњег света већ су биле познате. Остало је још да се истраже средишне области двеју Америка, Азије и Аустралије. Ово је учињено у току XVII, XVIII и XIX века, претежно као дело Енглеза, Француза и Холанђана. Руси су се у то време први пут појавили на позорници светских збивања. До 1650 они су продрли у огромна залеђена пространства Сибира, а 1800 године истражили су Аљаску.

На Далеком Истоку Французи су се појавили међу првима и почели да продиру у Кину између 1780 и 1790 године. Међутим, век и по пре њих, око 1650, Холанђани су већ били ступили у додир с Јапанцима и по цену великих напора почели да одржавају везе са овим егзотичним острвима. Холанђани су први испитали западни део Аустралије, између 1600 и 1650 године, а Енглези су запоселли источну Аустралију тек почетком XIX века. За откривање многобројних острва у Тихом Океану Французи, Енглези и Холанђани утрошили су цео XVIII и прву половину XIX века.

НА СВЕТУ ИМА 2.000 ЈЕЗИКА

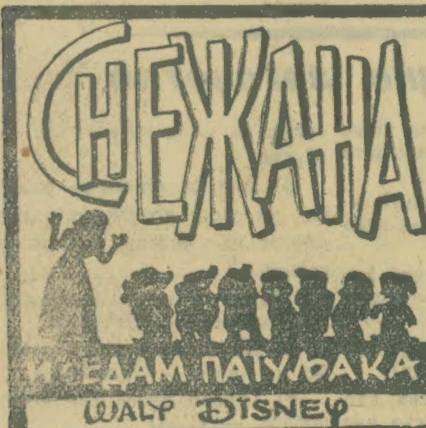
У свету се говори око 2.000 потпуно различитих језика и готово половина од тог броја отпада на језике Северне и Јужне Америке, тврди др Алден Месон, кустос Музеја пенсилванског универзитета. Јер, само у Калифорнији има, или је до недавно било, више језика но у читавој Европи. Од свих тих језика релативно мали број има своје писмо. Не постоје примитивни језици, сматра др Месон, који је иначе стручњак за америчке језике. Веровање да се дивљаци споразумевају помоћу неартикулисаних звукова и да нису у стању да изразе апстрактне појмове потпуно је погрешно. Разуме се да примитивни народи немају нити могу имати речи за појмове као што су, например, „атом" и „изотопи", али ако један припадник тих народа зна за атоме, он ће на свом језику, и то без тешкоћа, моћи да објасни шта су атоми.

По мишљењу др Месона, многи језици народа који немају своје писмо далеко су сложенији од савремених европских језика. Енглески језик је, например, један од најједноставнијих на свету. Само је кинески једноставнији од њега.

Еволуција језика стоји у обрнутом односу с биолошком и друштвеном еволуцијом. Јер, језици се од сложених развијају у просте. Најбољи пример за то су мртви латински језик и његови модерни „потомци": италијански, португалски, француски и шпански, који су у погледу граматике много једноставнији од језика из кога су се развили.

Јасно је, тврди даље др Месон, да је било читаво једно раздобље кад су се граматике говорних језика стварале, али оно спада у најстарију историју човечанства и далеко је од нас можда стотине хиљада година. Како је изгледао говор човека из каменог доба можемо приближно утврдити према говорима најпримитивнијих народа. По правилу, њихове граматике су веома сложене: оне често имају више родова, бројева, лица, времена и начина од иједног модерног језика.

КРОЗ СЛАВОНИЈУ
ПРЕ ДВЕ СТОТИНЕ ГОДИНА

Карловачким миром (1699) Славонија је дошла под власт аустриских царева, али не сва. Тек Пожаревачким миром (1718) очишћен је од Турака и југоисточни Срем и неки градови на Сави. Протекло је готово двеста година како су Турци освојили стару краљевину Славонију,

богату област између великих пловних река Саве, Драве и Дунава, а кад су је напустили оставили су за собом пустош, сасвим проређено становништво и задивљалу земљу. Но, бољи дани нису синули Славонији ни после ослобођења од Турака. Земља је припала аустриском двору (комори) и он ју је поделио великашима, странцима углавном, од којих многи нису никад ни видели своје огромне спахилуке, али су настојали да што више из њих извуку. За то су се побринули њихови управитељи, који су гледали да обогате најпре себе, па потом своје господаре. Тако су славонски сељаци од турских чипчија постали кметови хришћанске господе. Њихов положај се није поправио; постао је чак и тежи.

Досељени Срби, којима су аустриски цареви такозваним привилегијама гарантовали да ће бити слободни људи, постадоше кметови и будући да нису могли да издрже спахиске зулуме враћали су се под Турке, одметали се у хајдуке или дизали буне. Године 1736 планула је буна српских кметова на великом земунском спахилуку. Десет година касније буна је захватила велик део западне Славоније. Али, крваво је угушена и град у Пакрацу био је искићен главама погубљених кметова. Кроз цео 18 век дижу се сељаци у Славонији против спахија. Балтазар Крчелић, хрватски историчар из 18 века, помиње да је само за време Марије Терезије (1740—1780) било „осамдесетак сељачких ребелија“.

Аустриске власти настојале су да посебним уредбама (урбанима) регулишу кметске односе према спахијама. Но, мало је који спахија поштовао те уредбе, а кметске жалбе остајале су најчешће мртво слово на хартији, уколико они што су се жалили нису били још и кажњени због своје „смелости“. Није онда чудо што је у таквим приликама народ просто задивљао. Нико о њему није водио бригу. Странци који су путовали кроз Славонију називају га „дивљим дететом природе“ и као да се диве његовом примитивном животу, или га осуђују због „лењости“, заосталости и његовог духовног живота који је сав сачињен од предрасуда и празноверица.

Војна граница, коју је Аустрија организовала као одбрану против Турака, после Пожаревачког мира протегнула се дуж Саве кроз целу Славонију. Она је била организована као огромна касарна, у којој је сваки мушкарац од 16 до 60 година био војник и где није било другог суда сем преког војног, који је за најмањи прекршај изрицао ужасну казну „трчање кроз шибе“. Ни жене нису биле поштеђене тих суровиx казни. И њих су шибали камџијама и оковали у гвожђе. Војне власти у граници, где се читав живот састојао од строгих војних правила, прописивале су, например, чак и то да се у „јабуку“, кад се испроси девојка, сме да стави само 20 новчића. Неки момак није хтео да се држи тог прописа, већ је у „јабуку“ ставио нешто више новчића. Због тог преступа војне власти су га осудиле да трчи кроз шибе. Сто војника се поставило у два реда, а сваки је имао у руци танку и у води оквашену брезову шибу. Момак је био осуђен на 1.200 шиба; да трчи шест пута горе и шест пута доле. Го до појаса, он је морао кроз тај крвави шпалир да пролази одмереним кораком, тако да је сваки војник могао да га ошине. Добош је ударао такт, а старешина чете пазио да нијєдан војник не омане. С бедног момка висили су каишеви исечене коже; унакажено, расечено лице, уши просто изрецкане, ноздрве као лепеза... А такве казне изрицане су у Војној граници из дана у дан.

Током 18 века стање у Славонији нешто се поправило. Власти су настојале да ову богату земљу бар како-тако уреде. Али, сем строгости у прописима и уредбама, за њено становништво није било никаквог другог разумевања: у Војној граници безусловно покоравање војним властима, а у осталим деловима земље кулучење и прописано давање спахијама. Још у другој половини 18 века народ је становао у земуницама или у колибама направљеним од блата и шеварја.

Године 1776 и 1777 боравио је у Славонији Фридрих Вилхелм Таубе, царски саветник, човек врло учен и одличан посматрач земаља кроз које је путовао, народа и народних обичаја. У Славонији и Срему боравио је по наређењу цара Јосифа II, са задатком да их проучи. „Славонија и Срем спадали су досад у непознате земље, вели Таубе, а ипак у обема има толико значајних ствари да неоспорно заслужују да буду боље познате“. Таубе је био један од првих који је описао „краљевину Славонију и војводство Срем“ — „то непознато поље које је још мало обрађено“. Свој опис ових наших покрајина он је штампао у делу (наслов је прилично дугачак) које је изишло у Бечу у три књиге (1777 до 1778). Поред историских и географских података, ту је описана флора и фауна, народ и његов начин живота, привредна богатства земље, политичка управа и састав; уочене су све карактеристичне особине и дати многи корисни предлози како да се поправи стање у овој богатој али заосталој земљи. Таубеов „Историски и географски опис Краљевине Славоније и Војводства Срема“ ванредно је драгоцен извор за познавање прилика у Славонији у другој половини 18 века.

У години 1777 Славонија је заједно са Сремом имала свега 235.000 становника. Власти су настојале да колонизују земљу. По државним законима, сви досељеници били су за шест година ослобођени владарских давања и намета, а само за три године од кулука и других дажбина које су припадале спахији. „Сем тога, вели Таубе, досељеници не стижу на готове куће, него морају да их дижу сами о свом трошку. Најгоре је још што многи од њих на већини властелинстава морају да напусте слободу и постану кметови“. Становништво Славоније сачињавали су углавном Срби и Хрвати, али већ врло рано у 18 веку власти су почеле да колонизују Немце „које домороци све без разлике називају Швабама“. Но, Немци су радије одлазили као колонисти у Америку него у ову земљу „непознату и на злу гласу, у близини турске границе, пуну тешких грозница које уништавају толико људи, нарочито странаца, да се Осијек и Петроварадин називају гробљем Немаца“.

Таубеу је изгледала Славонија као некад римском историчару земља у којој су живели древни Германи. — „Славонија је земља која као да је тек пре двадесетак година извучена из хаоса, будући да је људска рука још мало притекла у помоћ природи... Ко путује кроз ову веома благословљену земљу, тај на све стране наилази било на баруштине без дна, мочваре и мртво блато, било на непроходна брда са наглим стрмим ждрелима и дубодолинама, било на огромне мрачне шуме, било на широке равнице којима око краја сагледати не може... После дивљине одједном се укаже љупка природа, која очарава око. По брежуљцима стрче остаци старих двораца и кула, ливаде су прекривене шареним цвећем. Шуме су осам месеци годишње вазда свеже и зелене се као да ништа није увело, а земља се непрестано украшава новим цвећем... Ако се изузме сремско војводство, које оскудева у дрвету, и неки крајеви у Славонији, све остало је једна огромна, скоро непрекидна храстова шума“.

Дивљи су и величанствени ти славонски храстови. Често су високи и прави као јеле, густих и широких крошања и богати жиром. Али, спахије и великаши, који су једини власници тих огромних шума, немилице их секу. „Путник не може а да се не наљути кад гледа неописану количину најлепших стабала како у шумама леже на земљи и труну... Кад се пут кроз шуму поквари и пролоче, онда се просеца нов или се стари проширује. У оба случаја сече се дрвеће које стоји на путу и које остаје да лежи и мора да иструне“. По читав месец дана може се пролазити и ловити по огромним шумама од једног до другог места не дотичући ниједно село. У тим шумама нема много племените дивљачи, јер мноштво медведа, вукова, лисица и птица грабљивица омета њихово размножавање. У шумама око Пакраца има највише медведа и ту су највећи. Они наносе силну штету стоци и пчеларству, безбројни вукови тамане овце и козе, а гомиле лисица и куна задају бригу земљорадницима. „Сељак у читавој краљевини не сме ловити нигде, па чак ни пушку држати у кући. Без обзира на то, сељаци кришом иду у лов. Ако их открију, племићи их кажњавају као криволовце“. Право лова припадало је само племићима и великашима.

По огромним баруштинама или блатиштима, јер је осми део земље најчешће поплављен, живи шарoлики пернати свет, какав се ретко где у Европи види окупљен на једном месту. Топла земља, стално у испаравању, пуна је разних „отровних, штетних и досадних животиња“. По баруштинама и мртвајама живе и неки водени гуштери, који су дугачки преко три стопе и налик су на младе крокодиле. Реке су препуне риба. У Дунаву има моруна које могу да буду дугачке и преко 20 стопа, а тешке до 1.500 килограма. Таубе помиње да у Дунаву живи и електрична јегуља, „која има особине америчког торпеда или дрхтуље“. Природа је пребогата и растињем и животињама, земља рађа боље него игде и без ђубрења, јер је неистрошена; реке и потоци ђубре је муљем, а шуме лишћем. Но, народ је сиромашан и заостао, а спахије из њега извлаче све што је могуће. У равницама је поднебље нездраво, тако да годишње помре неколико хиљада људи од барске грознице и маларије.

„Највеће доброчинство које би се могло указати овој земљи било би свакако кад би се исушиле мочваре, које, као и египатске, не само што пуне ваздух рђавим испарењима а земљу отровним животињама, него сваке године уништавају по неколико хиљада људи“, — каже Таубе. Али, спахије су биле против тога, јер су „мочваре због сточне паше неопходне и нужне“. У то време у Славонији је било главно занимање сточарство. То је био главни извор „из ког је земљорадник црпао средства да намири своја давања владару и спахији“. Славонија је била периферна област аустриске царевине, земља на мртвој стражи према Турској, на коју се мало давало а много из ње извлачило. Сама Војна граница давала је трећину целокупне аустриске војске, а онај преостали део нашег народа који је живео ван Војне границе сматран је непоузданим и био препуштен спахијама и њиховој самовољи.

Тајна „освете“ БЕЛОГ МЕДВЕДА

Сви истраживачи Арктика који су долазили у додир са Ескимима чули су од њих приче о „злој мађији“ северних медведа и њиховој освети над људима који су, натерани глађу, јели медвеђе месо. Ескими верују да је седиште „зле мађије“ код белог медведа његова јетра и да оне који се усуде да је једу чека несрећа, па чак и смрт.

Ескими за ову своју празноверицу имају прилично основа. Наиме, сами истраживачи уверили су се да медвеђе месо, а нарочито његова јетра, нису нимало погодна храна. Чланови велике руске експедиције коју је предводио истраживач Баренц сви су се разболели после једне „гозбе“ на којој су јели јетру белог медведа. Исто су тако рђаво прошли и многи други истраживачи који су јели месо поларног медведа. Њихово рђаво искуство само је појачало веровање Ескима да се на тај начин бели медвед свети људима за одузети живот.

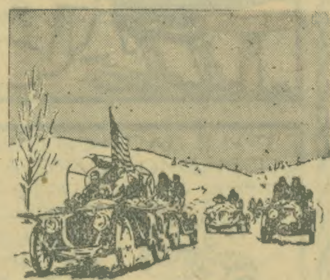
Међутим, доктор Кер Родал, истраживач и писац недавно објављене књиге „Север“, верује да је решио тајну „медвеђе освете“. За време свог бављења међу Ескимима, он је утврдио да су у арктичким пределима јетре сувоземних и морских поларних животиња главни извор витамина А. Испитујући јетру поларног медведа, он је установио да је она нарочито богата овим витамином: у свега пола килограма јетре има толико витамина А колико је једном човеку довољно за више од годину дана. По повратку са Арктика, доктор Родал је извео низ опита који су се састојали у уношењу великих количина витамина А у човечји организам. Као последица ове хипервитаминозе, појавили су се сви симптоми болести од које су оболели истраживачи и ловци који су јели јетру белог медведа.

Непрекидна борба за одржање у вечитом снегу и леду обогатила је Ескиме великим искуством. Они су, ко зна после колико несрећних случајева, дошли до сазнања да месо, а нарочито јетру, поларног медведа не треба јести. Из потребе да се ова појава на неки начин објасни и потомци упозоре на опасност која их чека ако буду јели јетру поларног медведа, никла је празноверица о „злој мађији“ и освети господара белог Арктика.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ОД ЊУЈОРКА ДО ПАРИЗА — АУТОМОБИЛОМ

Године 1908, шест аутомобила учествовало је у најчуднијој трци која је икад организована. Возачи су кренули из Њујорка, а циљ је био Париз. „Стаза“ је ишла преко Сан Франциска, затим се прешло у Јапан, а одатле: Владивосток, Москва, Берлин и, на крају, Париз. Троја кола су дошла до циља. Победио је Американац Томас Флејер, који је пут од 21.000 километара прешао за 88 дана.

ШТА ЈЕ ТЕЛЕМАРК?

Телемарк је покрет за промену правца при вожњи на смучкама. Примена зависи од дебљине и каквоће снега. Назив је дошао по Норвежанину Телемарку.

ШТА СВЕ ЗНАЧИ РЕЧ ОНОМАТОПЕЈА?

Ономатопеја је реч начињена подражавањем гласова из природе: буп, пљус, кркљати, зујати, кукавица, ћук, итд. Затим, ономатопеја је књижевна фигура у којој су употребљени ономатопејски изрази да би се појачао утисак.

ПУСТИЊА РЕЦ

Пустиња Рец лежи шест километара од места Сен-Жермен-ан-Лај, на ивици шуме Марли, у непосредној близини Шамбурсија. Ту је постојао феудални замак Рец, колевка породице истог имена. Године 1771, витез Франсоа Расин д' Монвил претворио је то имање у величанствену пустињу, која је у архитектонском погледу превазишла све оно што је уметничка архитектура створила у 18 веку. Још и данас постоје остаци овог чаробног кутка као живи доказ укуса једне епохе у Француској.

КО СУ САБЕЈЦИ?

Сабејци су старо арапско племе, настањено у Саби. Њихов дијалекат сачуван је у јужноарапским натписима.

Најопаснији спорт

Никад аутомобилске трке нису привлачиле толико света, нити се на њих трошио толики новац као данас. Радозналост гледалаца који посматрају подвиге смелих возача нарочито је велика у Европи и Јужној Америци. Само у САД одржава се око 5.000 трка годишње, а стручњаци претпостављају да у свету учествује бар 25 милиона људи годишње као посматрачи на овим спортским такмичењима.

Трка на 5.000 миља у Индијанополису, у САД, привлачи 150.000 гледалаца, док се у Ману — где је ове године погинуло 80 посматрача — окупља 250.000 гледалаца. Око кружне тркачке стазе у Нурбургрингу, у Немачкој, окупља се 500.000 људи, а на трци од 1.000 миља у Италији има их око пет милиона. На двема тркама, панамеричкој у Мексику и трци од 1.000 миља у Аргентини, које се одржавају на обичном друму, присуствује више милиона људи.

Такозване „велике трке" одржавају се на стазама од око 500 километара, које чине затворену кружну путању. Најопаснија од свих је она у Нурбургрингу, у току које аутомобилисти треба да савладају изванредно тешке препреке преко брда, кроз шуме, да прођу кроз разне „праве углове", „укоснице", итд.

Кола која учествују у великим тркама нису готово никад тежа од 820 килограма. С њих је скинуто све што претставља сувишно оптерећење, тако да личе на торпеда. Иако су једноседи, таква кола стају колико десет „Кадилака".

На тркачким колима могу се наћи сви основни делови обичног аутомобила, само што су много јачи, а често су начињени на специјалан начин. Гуме вреде двапут више од обичних. Кочнице су, истина, снабдевене специјалним системом за хлађење, па се ипак догађа да се истопе. У трци на дугу стазу довољно је да се на сваких пет километара само једанпут грубо закочи па да се излиже цела гарнитура за кочење, која би, иначе, требало да траје годину дана. Затим, свећице су три пут скупље од обичних, а много брже се троше, итд.

Возач који сувише „гони" своја кола, може да их онеспособи за даљу вожњу већ на педесетом километру. На великим тркама обично стигне на циљ половина од укупног броја кола која су кренула са старта. На последњим тркама у Ремсу, од 22 аутомобила на циљ су стигла свега четири. Најбољи возачи су они који знају да чувају машину и увек возе испод максималне брзине, а побеђује онај — бар тако кажу аутомобилисти од заната — ко вози што је могућно спорије.

Велике аутомобилске трке потсећају на необичан кермес. Мотори урличу, гласноговорници треште, а заставе земаља-учесница вијоре на врховима јарбола. У Ману, за 24 часа гледаоци потроше преко милијарду франака у ресторанима, крчмама и на разним забавама. За време такмичења, на пољанама се паркира преко 20.000 аутомобила посетилаца из разних крајева земље, а на аеродрому почива око 100 авиона који чекају да врате кућама љубитеље аутомобилског спорта. На земљи се разапне преко стотине шатора, а ред чува око хиљаду полицајаца и агената. На последњим тркама у Ману било

је подигнуто једанаест станица за хитну помоћ са 40 лекара, спремно је стајало десет амбулантских кола, па се чак и једна мртвачница налазила у приправности.

Пре но што трка почне, публиком овлада крајња напетост. Док се механичари мају око машина, возачи нервозно извлаче из цигарета последње димове. Затим, механичари изводе кола на писту. Да се ова механичка чудовишта ставе у погон, потребно је да се гурају или да се за то употребе специјалне направе. Да би донекле заштитили трбух и леђа, возачи стављају „мидере", а већина од њих везује се за седиште. Пре две године у Ремсу, кола Американца Џона Фича скренула су са стазе брзином од 225 километара на час и трипут се преврнула, али је возач остао неповређен захваљујући стегама.

Тркачки аутомобил није угодан за вожњу, јер нема федере какве имају путничка кола. Приликом вожње човеку се чини да га вуку по џомбастом друму у каквом сандуку. Потребно је имати снагу да би се волан сигурно држао. Снага је такође потребна за управљање кочницама, па није чудо што се тркач после трочасовне вожње осећа толико уморан да једва господари својим колима. И поред нарочите исхране и вишемесечног физичког вежбања — например скијања — трка јако исцрпљује возаче, који за три часа изгубе обично по пет килограма. Тако нагло слабљење може да доживи једино боксер који се бори у мечу од 15 рунди.

Кола која се закоче или се изврну на писти лако изазивају катастрофу. Године 1953, у Брислу, због заустављања једних кола у току трке, једанаест аутомобила се испретурало и запалило свега 50 метара далеко од трибине препуне света.

У току трке аутомобил се снабдева само једанпут горивом и уљем. Не гасећи мотор, возач се зауставља, искаче из кола и, док му други умивају лице, бришу наочари, дају да нешто попије и стављају припаљену цигарету у уста, механичари прегледају машину, мењају точкове итд. Обично се дозвољава само по два послужиоца на једна кола. Брзина којом они раде просто запањује. Једанпут, једна тркачка кола била су снабдевена са 120 литара бензина и четири литра уља и промењена им сва четири точка за свега 52 секунде.

Најузбудљивији тренуци за време аутомобилских трка су они кад се посматра како, захваљујући умешности возача, слабија машина побеђује јачу. Иначе, трке су врло уносан посао. Победе „Јагуара" на великим светским тркама знатно су допринеле како слави, тако и добити његовог произвођача. Занимљив је успех предузећа Мерцедес-Бенц. Године 1945 фабрика Мерцедес разрушена је за 70 отсто. Године 1948 фабричка врпца поново је производила кола. Четири године касније један „Мерцедес" однео је прву награду на панамеричкој трци, а прошле године предузеће „Дајмлер-Бенц" — које производи кола „Мерцедес" — добило је више трка но иједна друга фирма у свету, али — то ваља рећи — захваљујући и аргентинском возачу Мануелу Фангију, шампиону света за 1954 годину.

И поред највеће пажње и умешности, сви велики возачи, раније или касније, морају да иду „на поправку" — у болницу. Само на недавним тркама у Индијанополису погинуло је 25 возача и 14 механичара, а међу њима и амерички шампион југословенског порекла Бил Вуковић. Сенка смрти надноси се над сваку аутомобилску трку. Зато није чудо што се несрећа догодила и 11 јуна ове године у Ману, кад је један „Мерцедес" склизнуо с писте брзином од 250 километара на час и изазвао највећу трагедију у историји овог најопаснијег спорта на свету.

Све мањи и мањи...

„Клавири постају све мањи и мањи, али они никад неће бити тако мали да би човек могао да их носи у џепу", — каже Рудолф Вурлицер, амерички стручњак за израду клавира, који је недавно завршио до данас најмањи клавир на свету.

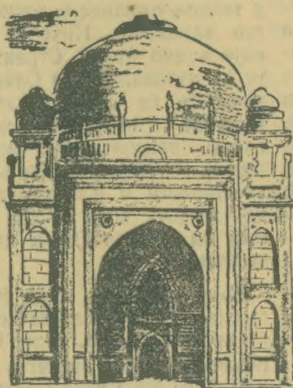
Његов модел тежак је свега 35 килограма и може да се смести у мали кофер. Вурлицер, за кога се тврди да је најбољи мајстор за израду клавира на свету, спрема за идућу годину један још мањи модел, који неће имати више од 23 килограма. По његовом мишљењу, то претставља крајњу доњу границу за клавире, јер се стандардна величина клавирских дирки не може и не ме смањивати. Па и овако мале моделе не би било могућно израђивати ако се упомоћ не би позвала савремена техника, тачније речено електроника.

Код Вурлицеровог минијатурног клавира жице су замењене трском. Кад чекић везан за дирку удари у трску, произведени звук појачава се помоћу једног електронског уређаја, уместо помоћу досадашње стандардне звучне дрвене плоче. Овај клавир има још и то преимућство да му се звук може искључити. Кад је звук искључен нико га не чује сем свирача, који се за ту прилику служи нарочитим слушалицама.

Вурлицеров минијатурни клавир није никаква играчка, јер по својим квалитетима нимало не заостаје за обичним, па чак ни за концертним клавирима, који су тешки и по 500 килограма.

ВЕРОВАЛИ или не...

КАМЕН ПО КАМЕН...

У Палвали, у Индији, налази се један мали, али изванредно леп маузолеј у коме је сахрањен неки Рошан Чираг. Материјал за овај маузолеј „набавио" је сам Чираг, и то на начин који се не би могао назвати поштеним. Наиме, док се градила величанствена грађевина Таџ Махал, он је, кад год би му се указала прилика, узимао с градилишта понешто од грађевинског материјала, све док није имао довољно за своју гробницу.

ТРАЈАН СПОМЕНИК

Жозеф Робиду, оснивач града Сен Џозеф у Америци, назвао је девет главних улица нове насеобине по именима чланова своје породице и своме презимену: Фарон, Жил, Феликс, Шарл, Франсис, Месани, Силвана, Анжелик и Робиду, а самом граду дао је своје име — Жозеф, које су Енглези касније почели да изговарају као Џозеф.

КОКОШКА — МЕТУЗАЛЕМ

Вилијем Оксли из Палерма, у Калифорнији, имао је једну кокошку која је доживела најдубљу кокошију старост: 20 година.

ЗЕМЉОТРЕС — КОПАЧ БУНАРА

Године 1783, после једног јаког земљотреса, становници малог италијанског града Розано открили су 40 природних бунара дубоких

по дванаест метара, који су до половине били пуни питке воде.

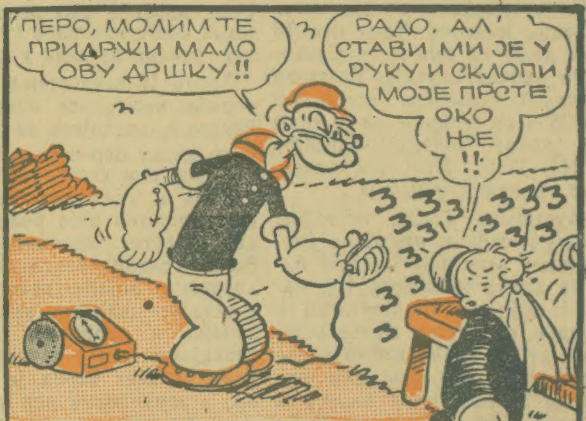

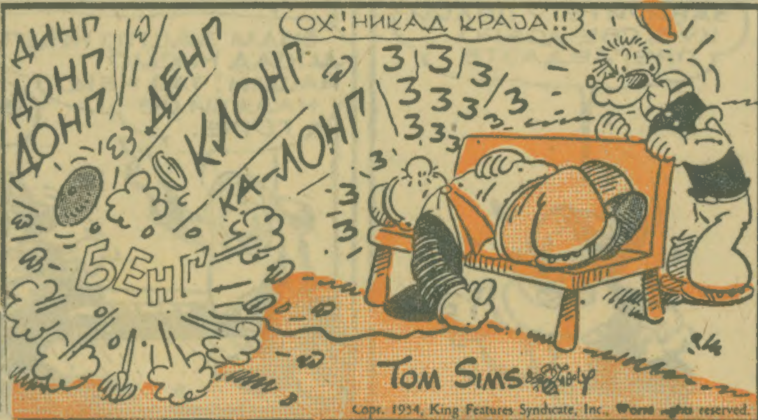

НЕОБИЧАН ПАРК

У Сингапуру, на једном брежуљку, налази се вила око које се шири несумњиво један од најчуднијих паркова у свету. Вила се зове Хо Пар, а подигао ју је кинески богаташ О Бун Хоу. Вила Хо Пар није окружена зајевима пуним цвећа и дрвећа, или травњацима, него статуама или групама статуа које су начињене од бетона или гипса, а неке су исклесане у камену. Парк је приступачан свакоме. Пут који води до виле устварн су степенице урезане у камену падину брежуљка. По овој падини поређане су статуе људи и животиња, од којих су многе обојене. Ту ће посетилац наћи и Мики Мауса и Пају Патка, затим фигуре које личе на тигрове из кинеских бајки и на статуе богиња мора. На врху брежуљка поређан је читав низ статуа, које су некад тако састављене да приказују сцене којима се изражава, са старе кинеске тачке гледишта, борба којој су људи изложени, као што су сцене у којима се приказује како зли људи одлазе у пакао, а они добри, кроз тешкоће, тријумфално одлазе у срећнији, загробни живот. Али, често су на древне легенде накалемљени нови моменти. Тако се може видети речни реморкер из прошлог века који је пловио реком Мисисипи, из кога се јунак спасава на тај начин што се хвата за леђа неке морске корњаче. Затим се на рукама јунака из древних прича, пуних љубави и пустоловина, налазе ручни часовници, итд. Све ове статуе и сцене снабдевене су натписима из којих посетилац може да сазна садржину на кинеском и енглеском језику.

★ ★ ★

НАЈВИШЕ ПЛАНИНЕ СВЕТА

Хималаји нису само највише планине у Азији, него и на целом свету. Оне су дуге 2.600 километара, а ширина им износи од 250 до 300 километара. У овом планинском сплету налази се тридесет планина чији су врхови већи од 7.000 метара, а међу њима су највиши: Маунт Еверест (8.882 метра), Канчинџанга (8.580), Лоце (8.500), Дхавалагари (8.180), Анапурна (8. 078), Чо Оији (8.145) и Гаурисанкар (у Непалу) 7.143 метра. До 1904 године сматрало се да је Гаурисанкар највиши врх Хималаја. Хима-

лаји се пружају у правцу запад-исток. Створени су набирањем земље у терцијеру. Снежна граница налази се између 4.900 и 5.300 метара, а изнад ње налазе се ледници.

★ ★ ★

НЕВОЉЕ ПОЛАРНИХ ПУТНИКА

Разне невоље сналазе посетиоце поларних области, али су две најчешће: скорбут и болести очију. Скорбут проузрокује недостатак витамина у исхрани, због чега зуби почну да се љуљају и да испадају, па су често крј лешева погинулих поларних путника налажени на све стране разбацани зуби. Неки путници лечили су се од скорбута на тај начин што су јели лишајеве које су налазили испод леда, купали се у загрејаној води, употребљавали свежу храну од убијених животиња и тако даље. Али у оној леденој пустињи они су веома тешко долазили до тога, па су се у раније време обично предавали судбини и умирали. С друге стране, суснежица и лед уопште делују штетно на очи, које код многих поларних путника оболевају. Да би их заштитили од тога, а и од чврстих ситних иглица којих има веома много у ваздуху, чак и кад не пада снег, они су носили наочари. На очи штетно делује и она блештава светлост бескрајне белине, па због свега тога долази до запаљења очију, а понекад и до слепила. За то су одавно знали и Ескими, па се још од малена навикавају да заштите очи. То чине на тај начин што преко очију ставе неку кожицу с танким прорезом за светлост.

★ ★ ★

САМО ЈЕДНА ЖРТВА

По једној статистици, у Енглеској је од 974 до 1916 било око 1.190 земљотреса, а од тога су само 22 имала већу разорну снагу. Међутим, занимљиво је да се у том периоду догодио само један смртни случај од земљотреса, и то 1580 године, кад је у Лондону настрадао један шегрт, кога је ударио камен који је пао с једне зграде.

★ ★ ★

САМБОРСКО СЛАНО ЈЕЗЕРО

Приликом испаравања морске воде, с паром оде у атмосферу и доста соли, која, ношена ветром, путује у далеке пределе. То је такозвана кружна со. По мишљењу стручњака, највише кружне соли добија Самборско Слано Језеро које се налази у северној Индији. Оно годишње добија око 3.000 тона соли, а донесу је топли, суви, летњи монсуни из мора, од кога је језеро удаљено 400 миља.

Да ли знате?

НОВ ТИП АВИОНА

Америчко војно ваздухопловство испробало је један нов тип бомбардера, који је карактеристичан по свом узлетању и слетању. То је млазни авион типа „Конвер", који има два пропелера. На земљи авион не лежи на точковима, већ стоји усправно, на три ослонца на репу. Мотор који тера пропелер довољно је јак да савлада тежину авиона и подигне га у ваздух. Кад се авион испне на потребну висину, пилот га доведе у хоризонталан положај и после тога лети на млазни погон, а кад хоће да слети, он га усправи и лагано се спушта, уз помоћ другог пропелера. На овај начин нису више потребне скупе писте за узлетање и слетање. Занимљиво је и то да, без обзира на положај авиона, пилот увек остаје у нормалном положају.

НОС МОЖЕ ДА ПРЕВАРИ

Да би се утврдило да ли уображење утиче на чуло мириса, прављени су опити у једном америчком институту. Једној групи девојака давани су разни мириси, које су оне одабирале према свом укусу. Тада су им дата два иста мириса и велик број девојака казао је да је један бољи од другог.

НАЈТАЧНИЈИ ЧАСОВНИК

Научници су сад први пут успели да непосредно од молекула добију микро-таласе високе фреквенције, који се могу употребити у разне практичне сврхе. Тако, они могу послужити за појачавање радио-таласа високе фреквенције без употребе вакуум-цеви, а њима се може мерити и време, и то с великом тачношћу. Као и атомски часовник, овај има фреквенцију од 24 милијарде циклуса у секунди, само је још тачнији и може се врло лако регулисати.

ОСЕТЉИВОСТ ОЧИЈУ

Амерички центар за болести очију и спречавање слепила утврдио је, на основу статистичких података, да су најосетљивије детиње очи. Нарочито у то доба треба водити рачуна о очима, јер се „могу догодити промене које се доцније не могу поправити" — како се у извештају каже. Најбоље је ако се дете одведе очном лекару чим напуни две године, јер је то доба најпогодније за почетак евентуалног лечења. Исто тако може се у многим случајевима исправити разрокост, само лечење треба почети чим се оно код детета примети, чак и ако је дете млађе од годину дана.

КОЈА ЈЕ ОВО ЖИВОТИЊА?

Посетиоци зоолошких вртова најрадије гледају мајмуне. Овде вам дајемо цртеж једног мајмуна који се ретко може видети и у богатијим зоолошким вртовима. Он живи у заједницама, у шумама источног дела Јужне Америке.

Цело тело овог мајмуна може бити дуго око 65 сантиметара, док му је реп дугачак готово 70 сантиметара. Мужјак има велику браду. Реп му је на крају с доње стране без длаке, да би њиме могао што боље да се причврсти за грање.. Љуљајући се помоћу репа, пребацује се с гране на грану. Цела породица овога мајмуна, под управом старог мужјака, често приређује страшну дреку пред излазак и залазак сунца. Ова врста мајмуна храни се биљним плодовима, лишћем, бубама и птичјим јајима. Цео живот проводи на дрвећу, с кога готово никад не силази на земљу. Крзно му је на цени.

Да ли можете да се сетите који је ово мајмун? Ако не можете, погледајте одговор.

(Црвени дрекавац)

РИБОЛОВ ПОМОЋУ МИРИСА

Изгледа да ћемо једног дана бити у стању да ловимо рибе помоћу мириса. Наиме, опитима је утврђено да рибе, а нарочито лososи, имају веома развијено чуло мириса. Оне радо иду на места где је за њих мирис пријатан, а беже од оних с непријатних мирисом. На тај начин, како стручњаци мисле, моћи ће се јата риба усмеравати у оном правцу у коме желимо.

АВИОН ОД МАГНЕЗИЈУМА

У америчком истраживачком центру гради се пробни модел авиона чији је костур начињен од магнезијума. Стручњаци се надају да ће овај авион имати извесна преимућства над авионом од алуминијумових легура, јер је магнезијум много лакши, издржљив је, а поред тога резерве сировина магнезијума су неисцрпне, јер се он добија из морске воде.

ЗРАЧЕНИ ПРАСИЋИ СУ ОТПОРНИЈИ

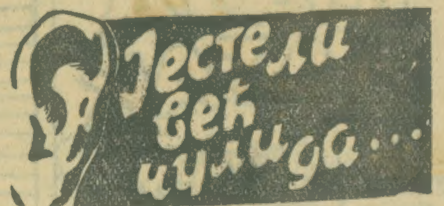
У Центру за пољопривреду САД вршени су опити са зрачењем прасића инфра-црвеном светлошћу. Примећен је, наиме, доста висок проценат смртности код прасади, који углавном долази од тога што средина у којој они проведу прве дане по доласку на свет није довољно топла. Кад се, међутим, у току прве две недеље прасићи стално греју инфрацрвеним лампама, смртност се знатно смањује.

ШРАФЕ

Шрафе су цртице којима се претставља рељеф на картама управљен на нагиб земљишта. Сам нагиб изражава се дебљином према одређеној скали. Шрафирати значи претстављати сенку у цртежу помоћу линија које или се секу, или су паралелне, а у картографији значи цртање планина паралелним линијама.

ПИАНОЛА

Пианола је инструмент који има облик сличан клавиру, а сам свира композиције механичким путем. Музика композиција означена је на нарочитој хартији. Код пианоле могућно је нарочитим направама регулисати и мењати брзину композиције.

... први лекар који се послужио перкусијом, методом да се куцањем по човечјем телу сазна шта је унутра, био је Леополд Ауенбругер (1722 до 1809) из Граца. Ауенбругер је био син једног гостионичара и још као дечак приметио је да друкчије одјекују празна, а друкчије пуна бурад.

... Исланд, који има преко 100.000 становника, нема села, већ само раштркане салаше.

... још две и по миленије пре наше

ере Египћани су знали за неке лекове који се и данас употребљавају: рицинус, опијум, хашиш и друге.

... Римљани су се у рату служили неком врстом тенкова. То је уствари била једна помична кућа од дасака у облику преполовљене пирамиде. Тај њихов „тенк" звао се плутеус.

... кошуље за спавање носе се тек од 17 века. Дотле су у европским земљама људи спавали наги.

... Чукур-чесма добила је ово име зато што се налазила у ру-

пи. Рупа се на турском каже „чукур".

... енглески глумац Вилијем Кемп био је први маратонски играч. Он је 1599 године играо без одмора девет дана и играјући тако превалио пут између Лондона и Норвича, дуг 127 миља. Тада је изишла књига о том његовом подвигу под насловом „Кемпово чудо од 9 дана".

... наш књижевник Матош (1843—1914) морао је због реуматизма неколико година да пише левом руком. Сматра се да је он више написао левом него десном руком иако није био левак.

... зоолог Брем сматра овцу за нај-

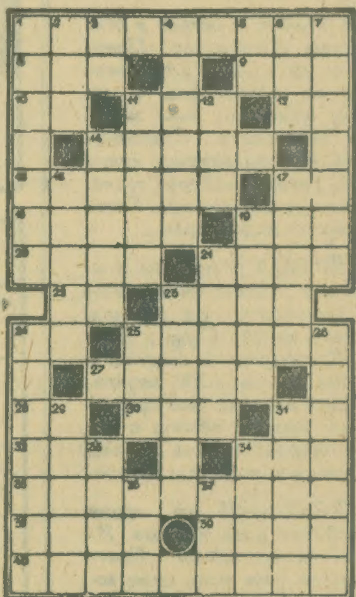
глупљу домаћу животињу.

... Дарлинг, највећа река Аустралије, дуга је 2.500 километара.

Водоравно: 1) минерал зеленкастоплаве боје; 8) у прилог, у корист (латински); 9) временско раздобље; 10) ономатопеја лавежа; 11) лако ломљив; 13) име јунака у једном роману Пјера Лотија; 14) кухињска потреба; 15) скуп добара у својини једног лица; 17) иницијали писца „Српске трилогије"; 18) страно мушко име; 19) врста врбе; 20) општинско подручје; 21) израз у тенису; 22) коњ; 23) биљка од чијег се корена справља чај; 24) мера за површину; 25) врста постоља; 27) веза; 28) део коњске опреме; 30) врста папагаја; 31) иницијали великог енглеског драматичара; 32) врста мушког гласа; 34) велики морски сисар; 35) наука о грађи живих бића; 38) географски појам; 39) држава у Азији; 40) једна наука.

Усправно: 1) равнодушност; 2) течност у човечјем телу; 3) домаћа животиња; 4) матроз; 5) нота; 6) језеро у Северној Америци; 7) симпатизер једног спортског клуба; 11) град у Боки; 12) билијарски штап; 14) поклон учињен тестаментом; 16) мера за дужину; 17) врста непромењљиве речи у граматици; 19) полупаразитска биљка; 21) врста атмосферског талога; 23) отпис у књиговодству; 24) држава у САД; 25) бања у Белгији; 26) драма Борисава Станковића; 29) опера од Маснеа; 31) врста завртња; 33) део чизме; 34) презиме проналазача радијума; 36) легендарни швајцарски јунак; 37) народно предање о херојима (грчки).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

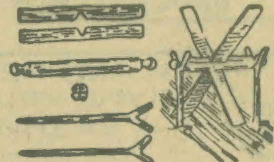
Водоравно: 1) ружа; 5) горила; 7) модар; 8) ту; 10) Итон; 11) Вар; 12) рис; 13) пума; 14) А(аугуст) Ц(есарец); 15) Ласал; 16) Арагон; 18) обол; 19) Абадан; 21) флора; 22) ас; 24) лава; 25) аха; 26) Ади (Ибн Зеид); 27) крин; 28) ха; 29) Алија; 30) ревија; 32) мана.

Усправно: 1) Родос; 2) уран; 3) жир; 4) ал; 5) готица; 6) атаман; 7) Мира; 9) Урал; 11) бусола; 13) пагода; 15) лабара; 17) робови; 19) Аладар; 20) нахија; 21) флах; 23) Сана; 25) арија; 27) клиш; 29) Ава; 31) ем.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ВОДЕНИЦА

Кад се деца играју у близини неког поточића, могу лепо да се забављају грађењем воденице, односно воденичног витла, као што се то види на нашој слици. За то су потребне две ракље с неке гране, две танке дашчице и комадић дрвета од зове, врбе или од суве кукурузне стабљике. Ракље се зашиље и пободу у воду, на растојању које одговара дужини осовине витла. Осовина се на крајевима мало ужљеби, да не би при окретању спадала с ракљи. Затим се у њој уздуж начине оштрим ножем два прореза, кроз које ће се провући дашчица или воденична пера.

Дашчице морају имати на средини зарезе, да при намештању могу ући један у други. Такав ће се воденични витао лепо и брзо окретати на поточићу.

ИГРА ДВЕМА ЛОПТАМА

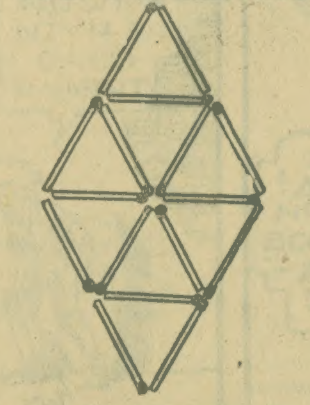
За ову игру потребне су сваком играчу по две лопте, које могу бити и од крпа. У игри учествује најмање по два играча, а може их бити и више. Пре почетка игре обележе се на равном игралишту две дуже црте на местима одакле се полази и где је циљ.

Игра се овако: играчи стану на полазну црту, метну лопте испред ногу и на дати знак, одмереним покретима ногу, гурају наизменично обе лопте напред, пазећи притом да им ниједна не оде устрану. Ако се то догоди, играч је дужан да одбеглу лопту врати заосталој, или да заосталу отера до одбегле, како би опет наставио да игра обема ногама и обема лоптама. Ко на тај начин први стигне до циља, победио је у игри.

Осам троуглова

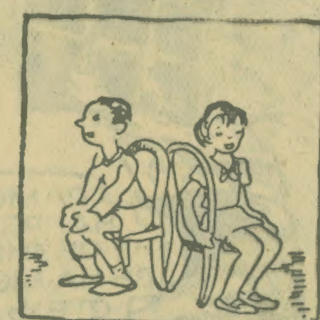
На слици се види осам троуглова направљених од 16 шибица. Сад извуците четири шибице, па да остану свега

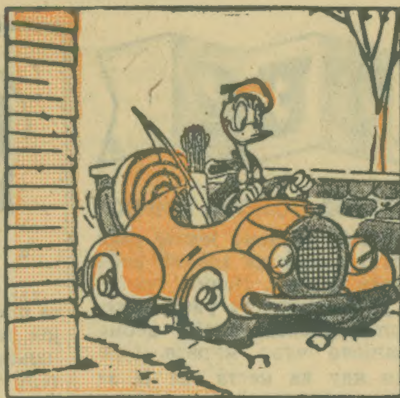
четири једнака троугла, а да не преостане ниједна шибица. Ако не можете сами, прочитајте како ћете то урадити. Првом троуглу у другом реду одузмите обе горње шибице, а трећем троуглу у трећем реду обе доње.

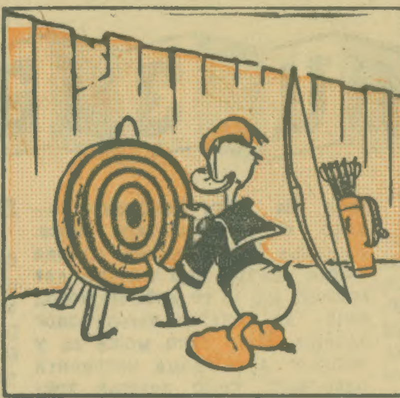
»Музикалне« столице

Што је више играча, игра је веселија. За њу су потребне столице и грамофон, а још боље је ако неки од присутних уме да свира на клавиру или другом инструменту. Столица треба да имате једну мање него што има играча. Столице се поређају у један ред, али тако да прво дође наслон па седиште, опет наслон па седиште, и тако све до краја реда. Онда станете у круг око столица, а музикални играч седне за клавир или стане поред грамофона (ако немате ни једно ни друго, довољно је да уме да звижди). Чим ваш друг почне да свира или да звижди неки весели марш, ви кренете брзим корацима све у круг око столица, у реду један за другим, а чим музика стане ви брзо седните, али притом не смете да покварите ред столица, нити да прескачете наслон, него само лепо да се спустите на најближе седиште. Наравно, један од вас остаће без столице. Он испада из игре, а с њим и једна столица. Игра тече све док не остану само два играча и једна столица. Који од ове двојице успе да седне на столицу тај је победник.

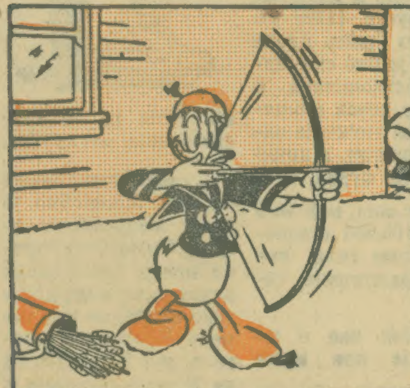

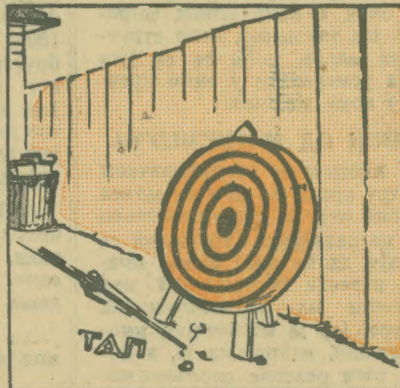

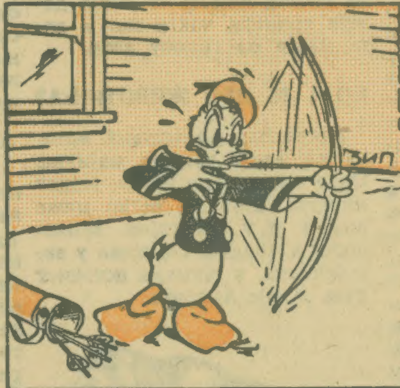

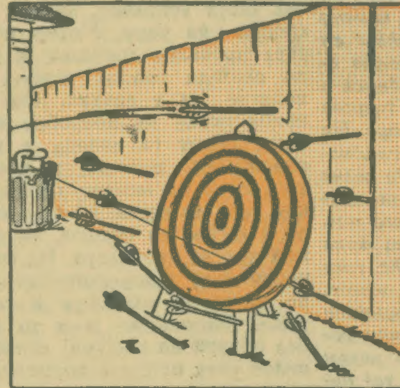

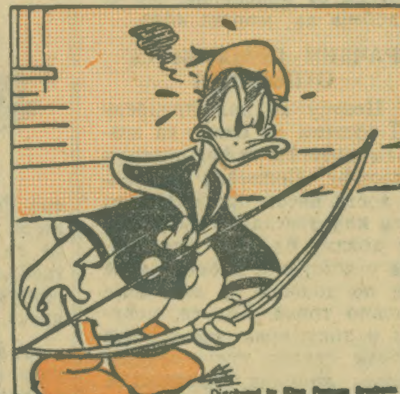

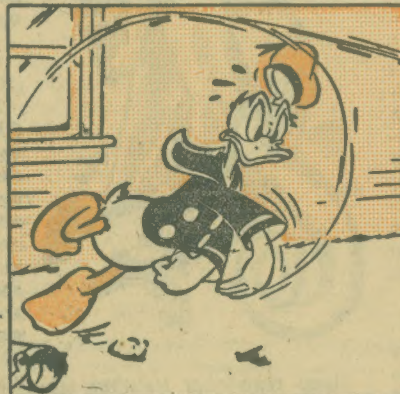

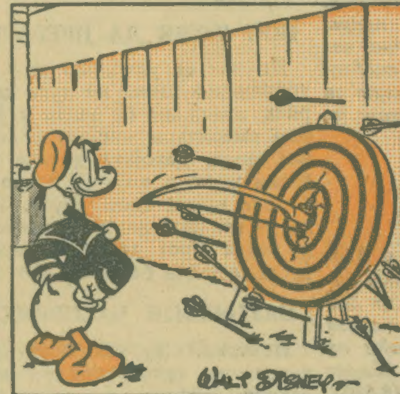

ШТА ЋЕ МУ БОЉЕ НОВИНЕ!

Паја: Јеси ли купила вечерње новине?

Пата: Нисам. Али, Белка је јавила да ће вечерас доћи.

СЕТИО СЕ НА ВРЕМЕ

— Ало, је ли то осигуравајуће друштво? — пита узбуђеним гласом Шиља. — Осигуравате ли ви куће од пожара?

— Осигуравамо. Ако желите, послаћемо вам свога човека.

— Пошаљите, само одмах. Знате, већ увелико гори!

ПОГРЕШНА ДИЈАГНОЗА

— Да ли сте кадгод у својој пракси поставили погрешну дијагнозу? — пита Паја Патак свог кућног лекара.

— Само једном. Лечио сам једног пацијента од катара у цревима, а после сам дознао да је био у стању да плати операцију слепог црева.

ДА СЕ НЕ СРЕТНУ

Попај: Охо, кога видим у првој класи! Мог пријатеља Перу! Да ниси дошао до каквог наследства?

Пера Ждера: Нисам, брате, него морам овако. Сви моји повериоци путују другом и трећом.

Који је ОДГОВОР тачан?

ГИНГАН је:
врста коња
планина у Африци
тканина
река у Персији

ЛОМБОК је:
острво у Јадрану
старо јело
планински врх на Алпима
врста рибе

СВИЛАЈА је:
део старе одеће
цвеће
планина
врста ручног рада

ТУРБЕЛАРИ су:
старогерманско племе
занатлије
природне појаве у поларним областима
врста животиња

ОДГОВОР:

ГИНГАН су пругасте, кариране и шарене тканине од памука, делимично израђене од обојених жица.

ЛОМБОК је острво у Малајском Архипелагу. Површина му износи 5.435 квадратних километара, а на њему живи око пола милиона становника. Становништво се бави гајењем кукуруза, дувана, шећерне трске, а тамо успева и кафа. Главно место је Матарам.

СВИЛАЈА је планина у источном јадранском приморју, југоисточно од планине Динаре, између Сиња и Книна. Кречњачког је састава, а висока је око 1.500 метара. На овој планини јако су развијени карстни облици и појаве: шкрапе, вртаче, увале, пећине, а у подножју извори.

ТУРБЕЛАРИ су група пљоснатих црва платода. Имају листаст облик. Претставници овог рода живе готово искључиво у води. Одликују се многобројним трепљама по површини тела, помоћу којих могу да се крећу. Хране се ситним воденим животињама. Нису паразити.

Пустоловине малога Џонија и Кинеза Шанг-Лина

Док Џонијев стриц Џорџ Милтон тражи свог синовца, њега су, заједно са Шанг-Лином и Заром заробили свирепи кепеци. Они се ипак надају да ће успети да се спасу.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић. Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-1-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350: за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају